

De Drie Goddelijke Deugden

Ravels   Weelde   Poppel

Tijdschrift van Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw

Jaargang 20, nr: 79: Maart 2016

Inhoud

Voorwoord.....	1
Lief en leed	1
De KSA in Weelde en Poppel (1942-1965) Deel 1	2
Het derde half jaar van “Den Grooten Oorlog”	22
Vorbije Activiteit	31
Heemkundequiz.....	32

Lidmaatschap

Voor 20 euro bent u lid van onze Heemkunde- en Erfgoedvereniging.

Ere-lid kunt u zijn voor een jaarbijdrage van 30 euro.

(Onze vereniging kent enkel het systeem van gezinslidmaatschap.)

U ontvangt 4 x per jaar een nummer van tijdschrift “De Drie Goddelijke Deugden”.

Ook hebben leden en hun gezin steeds gratis toegang tot Heemkundemuseum “ Het Kaske” te Poppel.

Tevens kan er aan de meeste activiteiten van onze vereniging gratis worden deelgenomen.

Opzegging van het lidmaatschap kan jaarlijks kenbaar gemaakt worden voor 1 december.

Voorradige publicaties

Steeds op aanvraag te bekomen. Zie contactgegevens.

Foto voorblad: Eerste betonnen brug van Raevens!

Bijzonderheid: zie de poststempel

Prent achterblad: Voorblad van het KSA tijdschrift van Weelde/Poppel.

Voorwoord

In het jaar 2016 herdenken wij te Ravels de 170-ste verjaardag van het kanaal Dessel-Schoten.

De vaart zoals we te Ravels zeggen is op het traject van Dessel naar Turnhout 170 jaar geleden aangelegd. De andere delen van deze ontsluitende waterweg zijn “jonger”.

Er zijn allerlei activiteiten gepland om dit te herdenken. U kan de stand van zaken opvolgen in het Berichtenblad en andere kranten.

Week 18 (2mei-8 mei) is voor onze gemeente een belangrijke week in verband met de herdenking. Er zal op dinsdag 3 mei een tentoonstellingsboot aanleggen te Ravels met onder andere de reizende expositie: “geschiedenis van de Vaart”. Die week zullen er nog andere activiteiten plaatsvinden op en rond het schip.

Vergeet ondertussen niet naar onze nieuwe tentoonstelling “Inwijdingsrituelen” te komen kijken vanaf de tweede zondag van april tot en met de tweede zondag van augustus.

Verder vindt u in dit tijdschrift de gebruikelijke rubrieken aangevuld met twee artikels. Het eerste behandelt in twee delen (tijdschrift 79 en 80) de KSA-jeugdbeweging van Weelde-Poppel. Het tweede artikel is het vervolg van “Den Grooten Oorlog”-reeks. Hiermee zijn we aanbeland in het derde halfjaar van de Eerste Wereldoorlog. U zal misschien opmerken, heeft die oorlog echt zo lang geduurd? Wij, in ons moderne jachtig leventje met te veel externe input, zijn in zekere zin verwend door de veelvuldige nieuwe “prikkel” die we toegediend krijgen via allerlei kanalen. Als we onszelf op de keper leggen, merken we bijvoorbeeld met het conflict in Syrië en omstreken dat we niet meer weten hoe lang dit al aan de gang is. De bedoeling van de artikelreeks is om het tijdsverloop van die oorlog tastbaar te maken en in tweede instantie de levensomstandigheden oproepen waarin onze voorouders hebben overleefd. We zijn nu bij het einde van het derde artikel anderhalf jaar ver in de tijdlijn van het conflict. Wij zullen de reeks afwerken tot de laatste druppel (De Vrede van Versailles in 1919).

Ik ben wel benieuwd wat de grote actoren en musea nog allemaal uit hun hoed zullen toveren om de belangstelling van de moderne mens levendig te houden en het honderdjarig einde van de Eerste Wereldoorlog te vieren.

Veel leesplezier gewenst met deze uitgave van De Drie Goddelijke Deugden.

Luc Andries, voorzitter

Lief en leed

Graag feliciteren wij met hun huwelijk:

Werner Van De Pol en Carine Van Looy te Weelde

Graag feliciteren wij met hun gouden bruiloft:

De heer en mevrouw Van Loon-Kuppens te Weelde op 9 augustus 2015.

(Bij deze willen wij de vergissing met diamanten bruiloft van het vorige tijdschrift rechtzetten.)

De heer en mevrouw Willems-Van Eyndhoven te Ravels op 4 januari 2016

Onze deelneming betuigen wij bij het overlijden van:

Lieva Verheyen, echtgenote van Marcel Loeffen, overleden op 10 januari 2016

Jan Beyens, weduwnaar van Ida Lauwers, overleden op 29 november 2015

Om zeker te zijn dat we niemand vergeten te vermelden, vragen wij u ons op de hoogte te brengen via één van de bestuursleden, e-mail of briefje aan: Nicolaus Poppelius, Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel

De KSA in Weelde en Poppel (1942-1965) Deel 1

Door: Rik Deweerdt

De vroegste geschiedenis

Vanaf 1942 heeft er in Weelde en, verenigd met Weelde tot 1957, in Poppel een bloeiende studentenvereniging bestaan. Tientallen jongens, leerlingen van het middelbaar onderwijs in deze twee gemeenten zijn generaties lang lid geweest van de KSA, de Katholieke Studentenactie, de studentenvereniging die in 1928 georganiseerd werd door de priester-leraar Karel Dubois in West-Vlaanderen. Geleidelijk aan werd de beweging ook in de andere provincies of 'gouwen' georganiseerd en vanaf 1943, met de stichting van de Interdiocesane Federatie KSA-Jong-Vlaanderen, ontstond een groeiende eenheid van deze KSA in heel Vlaanderen.

E.H. Jos Fransen

E.H. Louis Vloemans

Onder de "X" bemerken we Aloïs of Louis Vloemans met rechts van hem E.H. Jos Fransen

Het initiatief om ook in Weelde een KSA-bond te organiseren ging kennelijk uit van E.H. Jos Fransen (toen nog seminarist) (1920-1982), die samen met Louis Vloemans de toen al bestaande studentenbond veranderde in een KSA-bond, die de naam St.-Michielsbond kreeg naar de naam van de patroonheilige, Sint-Michiel, van de centrale Weeldse parochie, de enige van de drie die toen een pastoor had. Niet lang nadien (we weten niet precies wanneer, maar vermoedelijk in 1948 en door L. Vloemans) kreeg de bond zijn nieuwe naam: KSA-Heidekrachten. Jos Fransen werd ook de eerste proost (godsdienstige leidsman) van de nieuwe bond. De eerste bondsleider werd Louis Vloemans, de latere pater Vloemans (1924-2013), die ter voorbereiding op zijn taak van 25 tot 28 juli 1941 de leidersdagen ging volgen in Boechout. Fons Van Hees werd secretaris en Michel De Baerdemaker spelleider. Ook Poppel sloot zich erbij aan, maar het is niet duidelijk of dat vanaf het allereerste begin was. De Poppelaars vormden een vendel (een onderdeel van een leeftijdsgroep) met als gids Jos Van de Pol en als vendelleden Jos Marijnissen, Jos Noyens, Gust Slegers, De Jongh en Piet Van Gool. Tijdens dat eerste werkjaar werd er al toneel gespeeld, wat in die televisieloze tijd door vele verenigingen gedaan werd en telkens met massale opkomst van toeschouwers. De naam van dat eerste toneel is niet meer bekend, evenmin als de naam van de acterende KSA-leden. Er werd ook een eerste zgn. bonte avond (een gevarieerde voorstelling van komische toneeltjes, zang e.d.) gehouden, en wel in Weelde-Station, omdat de parochiezaal van St.-Michiel gebruikt werd door de Duitse bezetters. Het plein naast die parochiezaal (in de volksmond 'Den Boerenbond') bleef men later de 'Duitse Koer' noemen (die parochiezaal en de Duitse Koer verdwenen, toen het huidige parochiecentrum ervoor in de plaats kwam). In de grote vakantie van datzelfde eerste jaar ging de bond ook al op kamp en wel in Kasterlee, op de boerderij van de familie Jansens-Terloo. Waarschijnlijk werd er op dat kamp ook al een nachtspel gehouden, omdat ene J. Incognitus in een gedicht uit 1953 schrijft: 'spoken werden niet geducht'. Elke nacht werd er trouwens wacht gehouden met wachtaflossing. Vermoedelijk dateerde het oude bondslied ook al uit die tijd. Hier volgt de tekst die ervan overgebleven is:

Hier zijn de studenten van Weelde weerom
(in 1955 veranderd in: Hier is de Weeldse en Poppelse jeugd)
met een avond van leut en plezier.
Zij groeten 't publiek met een lach fris en blij
en ze wensen het heel wat vermaak.

Refrein

En dunkt ge 't niet

dat ge 't aan ons ziet,

dat ge 't hoort aan ons jeugdig lied,

dat we zijn studenten van Weelde,

(in 1955 veranderd in: dat we zijn studenten der Kempen)

het hart hoog en vrolijk vooral,

tiralala...

het hart hoog en vrolijk vooral,

tiralala...

In de voetbal zijn we steeds de kampioen,

op 't toneel kan het niemand beter doen,

we staan er nu voor en we moeten erdoor,

schoon we staan met een half regiment.

In 1943 nam Richard Proost de bondsleiding over en verscheen het bondsblad 'De vier torens' voor het eerst.

Een paar jaar na de oorlog, dus in 1946 of 1947, trok E.H. Jos Fransen zich terug uit de bond en nam pater Louis Vloemans het roer als bondsproost over, tot hij in 1951 als missionaris naar het toen nog Belgische Congo vertrok.

Algemeenheden

Een KSA-bond maakte deel uit van een 'gewest' (oorspronkelijk Hoogstraten, en later Turnhout, maar 'Taxandria' genoemd) en de verschillende gewesten vormden samen een 'gouw' (i.c. Antwerpen). De bond, geleid door een bondsleider, bijgestaan door de bondsproost, was onderverdeeld in vier leeftijdsgroepen of 'bannen': jongknappen, knappen (12-14 jaar), jonghernieuwers en hernieuwers (16 jaar en ouder). Elke ban had een eigen hoofdman of leider, zo mogelijk ook bijgestaan door een banproost. Op hun beurt werden de bannen verdeeld in vendels met aan het hoofd een 'gids'. Veelal werden gidsen mettertijd hoofdman. Tijdens de paasvakantie van 1957 werd er ook gestart met een zgn. hofknappenwerking: een kern van jongknappen die zich vrijwillig speciaal engageerden om (ik citeer uit 'De Vier Torens' van Pasen 1957) *'zichzelf beter te maken en vervolgens hun vendeljongens, de anderen, beter te maken. Deze kernwerking vormt samen met de schildknappenwerking bij de knappen, de St.-Pauluskernen bij de jonghernieuwers en de ridderwerking bij de hernieuwers het geheel van de kernwerking van KSA-Jong Vlaanderen'*.

Heel eigen aan de Weelds-Poppelse KSA-bond was dat hij alleen actief was tijdens de schoolvakanties, omdat de meeste leden en nagenoeg alle leiders en proosten internen waren op scholen, waarvan zij maar af een toe een kort weekend naar huis konden komen en alleen maar tijdens de vakanties meerdere weken.

Het gebed van de jongknaap

Vierkantsformatie op de "Duitse Koer" te Weelde

De K van KSA was toen nog erg belangrijk: alle activiteiten begonnen met een gebed of een godsdienstige bezinning, wekelijks was er een bondsmis, afwisselend in de vier parochies en regelmatig waren er godsdienstige activiteiten, zoals kerstvieringen, Mariarondes... en op de kampen werden er regelmatig rozenhoedjes gebeden. De rol van de proosten was dan ook heel belangrijk. Vaak waren zij eerst leider of bondsleider geweest en als zij eenmaal bonds- of banproost waren, zorgden zij voor stabiliteit en continuïteit, omdat zij meestal langer in de bond actief bleven dan de leiders, die na hun middelbare studies de bond verlieten.

Leidersbrevet voor Rik Deweerdt

De gewone activiteiten bestonden in het min of meer wekelijks bijeenkomen van elke ban. Bij de jongknapen en knapen werden er dan spelen georganiseerd: bosspelen, trek- en fietstochten, gezelschapsspelen, quizzen. Bij de jonghernieuwers en hernieuwers waren er ook al eens debatavonden rond bepaalde actuele thema's. Ook voetbalwedstrijden en atletiekwedstrijden (zgn. Olympiades) met andere bonden werden georganiseerd. De meeste activiteiten in open lucht begonnen in een vierkantsformatie, waarbij leiding en proosten op een zijde stonden (tijdens een vakantiekamp naast de vlaggenmast) en de leden op de andere drie zijden. Eerst werd er gebeden, waarna de bonds- of banleider de leden toesprak, de geplande activiteiten aankondigde en de leden aanmoedigde. De formatie werd besloten met de traditionele groet, waarbij de hoofdman riep: "Christus!...", waarop de leden antwoordden: "...trouw!", terwijl iedereen de rechteronderarm optrok met de handpalm naar binnen gericht. Regelmatig werden er ook zangstonen gehouden, als een op zichzelf staande activiteit of als een onderdeel van een bonds- of banbijeenkomst. Daar werden de traditionele Vlaamse en godsdienstige liederen aangeleerd en herhaald. Ook werd er regelmatig gemarcheerd, een activiteit die vooral bij optochten door de gemeente achter de bondsvlag of bij het vertrek naar de bossen beoefend werd. Dat marcheren werd niet ervaren als militaristisch, maar eerder als een oefening in discipline en orde. Al deze activiteiten werden op zgn. stafvergaderingen voorbereid door de leiders en de proosten. De leden moesten ook telkens opgeroepen worden voor bijeenkomsten, zodat de leiders voortdurend de gemeenten rondfietsten, vaak vanaf de grens in Poppel tot die in Weelde-Station, om de leden persoonlijk te gaan verwittigen. Van de meeste activiteiten werden verslagen gemaakt die konden worden opgenomen in het bondsblad dat, zo mogelijk, na elke vakantie gedrukt werd. De leiders kregen op gounniveau een opleiding tot 'monitor' en er waren ook regelmatig gewest- en gowdagen, waar de leiders bijscholingen kregen en waar elk jaar het jaarthema werd gelanceerd, verduidelijkt en voorzien van allerlei praktische richtlijnen.

Zeker vanaf het midden van de jaren vijftig van de vorige eeuw droeg elke KSA'er een vast uniform: donkere schoenen en kousen, een korte, donkerblauwe of zwarte, ribfluwelen broek, een helderblauw hemd met epauletten en lange mouwen die dienden opgerold te worden tot boven de elleboog, een oranje sjaal die grotendeels opgerold werd en die onder de hemdsboord met de punt op de rug gedragen werd en op de keel werd samengehouden door een donkerbruin gevlochten leren riempje, een koord die om de hals gelegd werd en met twee kruiselingse slagen over de twee op de borst hangende sjaalpunten geknoopt werd. Het langste eind van de koord werd in het rechterhemdzakje gestoken en bij de leider hing er aan dat eindje een fluitje. De jongknapen hadden een groene koord, de knapen een witte, de jonghernieuwers een blauwe en de hernieuwers en leiders een zwarte. Hemd, sjaal, koord en riempje moesten besteld worden bij de gowleiding, die ook de namen, leeftijd e.a. persoonlijke gegevens van alle leden van de bond moest krijgen.

Tussen de vendels werd er ook een wedstrijd georganiseerd, eerst gedurende het hele werkjaar, later alleen nog tijdens het kamp in de grote vakantie. Elk vendel kon punten krijgen door spelen te winnen, door op activiteiten aanwezig en op tijd te zijn, door opvallend goed of moedig gedrag e.d.m., maar ook punten verliezen bij straffen wegens minder goed gedrag. Op kamp werd elke avond het winnende vendel van de dag genoemd en geroemd en op een aantal kampen werden de vorderingen van de verschillende vendels ook op een grote muuraffiche, door mij getekend op de achterkant van een groot stuk behangpapier, aangegeven. Enkele van die affiches heb ik bewaard (Die van het kamp van 1959 in Leopoldsborg, 1960 in Essen, 1961 in Meer, 1963 in Wildert).

De nieuwe vlag

In het bondsblad 'De vier torens' van januari 1954 vinden we een reportage van Jos Van Beek over het feest n.a.v. de wijding van de nieuwe vlag op zondag, 27 december 1953. Ik laat hem, met kleine aanvullingen, aan het woord.

«De opvoering van het blijspel 'Baas Best en St.-Antonius' vulde onze kas en er werd besloten de oude vlag, die we niet meer op straat durfden dragen, te vervangen door een mooie, splinternieuwe. Maar ja, wie zou ze maken? De verschillende mogelijkheden werden overlopen en de goedkoopste werd aanvaard. Sindsdien werd er elke avond door de naaisters druk aan de vlag gewerkt, zodat we konden voorzien dat het mogelijk was in de kerstvakantie het 'vlaggenwijdingsfeest' te houden. Vanaf Allerheiligen (1 november 1953) werd er duchtig gewerkt om het programma van de vlaggenwijding vast te leggen. Met de vlag ging alles goed en de vlaggenstok was reeds gekocht, maar nu moesten we nog een 'chiro', de metalen Griekse beginletters van de naam Christus, hebben, om op de vlaggenstok te steken. Dat was een andere historie. Al gauw hadden we de aangewezen persoon gevonden voor deze zaak. Een 'professor' uit Hoogstraten (waarschijnlijk E.H. André Denijs) zou ervoor zorgen. Maar ja, leraars en gouvproosten hebben zoveel werk en zoveel beslommeringen, nietwaar? Het werd een week voor de vlaggenwijding en nog was de 'chiro' niet daar. Ten slotte, drie dagen voor de wijding kwam hij hier aangezwaaid. Zo konden de onmiddellijke voorbereidingen getroffen worden. Op de bondsstaf werd er druk geredetwist over de mogelijkheden en de hoedanigheden van het souper, maar ten slotte kon men toch tot een overeenkomst komen.

Zaterdag, 26 december 1953: de grote voorbereidingsdag. Op enkele uitzonderingen na was iedereen aanwezig. Alles liep vlot, de liederen waren op één, twee, drie gekend en de proeven werden schitterend afgelegd.

Vlaggenwijding in de Sint-Janskerk door E.H. Denijs, pastoor Heymans en Karel Raeymaekers.
Op de rechtse foto zien we Knapen trouw zweren op de nieuwe vlag.

Zo brak de lang verwachte dag aan. Met angstige bezorgdheid keken we naar de hemel, die niet geneigd leek ook maar één straaltje zon door te laten. Mooi weer was natuurlijk onontbeerlijk. In de voormiddag klaarde het nochtans op en het lang verwachte zonnetje kwam tevoorschijn. Alles liet dus voorzien dat het vlaggenfeest goed zou slagen. Omstreeks één uur kwam de E.H. Gewestproost hier aan, vergezeld door twee bondsraadsleden van St.-Victor en de bondsleider van Ravels-Eel. Even voor twee uur kwam de E.H. Gewestproost de zaal (de 'Boerenbond' bij de 'Duitse Koer') binnen en werd hij er hartelijk onthaald door de reeds aanwezige leden en het

liedje 'Vrienden, komt' schiep een waarlijk huiselijke atmosfeer. Daarna kondigde trompetgeschal de openingsformatie aan, die spijtig genoeg verstoord werd door een kleine regenbui, maar daar konden wij wel tegen. In afwachting dat het zonnetje zou komen, hield we een kleine zangstonde. De opmars naar de kerk was buiten alle verwachtingen prachtig. Die opmars heeft veel bijgedragen om onze groep degelijk te doen marcheren, want dat is vroeger wel een beetje verwaarloosd geweest. De mensen keken de ogen uit hun kop, toen ze ons voor de eerste maal en allen in uniform zagen opstappen achter de roffelende trommels, met ongeveer veertig man. In de kerk was ook alles in feeststemming: een menigte kaarslichtjes pinkelde ons toe en de grote lantaarns spreidden hun prachtig licht uit over het koor. Het lof werd gedaan door Z.E.H. Pastoor Heymans, bijgestaan door E.H. Raeymaekers, gewestproost, en E.H. Denijs, bondsproost. Het toppunt van de dag was wel het ogenblik van de vlaggenwijding zelf. Men had de vlag nog niet gezien, maar nu werd ze langzaam ontrold en allen keken we reikhalzend toe. Onder het lof werd bij het begin van het Mariajaar de ganse bond aan onze hemelse Moeder toegewijd.

De terugtocht naar de parochiezaal was een ware triomftocht. Om vier uur gaven onze hernieuwers plechtig hun hernieuwerswoord op de zopas gewijde vlag. Wat een eer als eersten de

Jong Hernieuwers geven plechtig hun hernieuwerswoord op de nieuwe vlag en op de rechtse foto zweren zij trouw aan Christus Koning.

eed van trouw aan Christus-Koning te mogen afleggen. Vervolgens werden de nieuwe leden ingeschakeld in de beweging. Alles ging vlot van de hand, behalve de kennis van de wet. Hoe zou dat gekomen zijn? Men zou kunnen denken dat de wet niet gekend was, maar dat zou in strijd zijn met de bewering van de knapenhoofdman, die zei dat bij het afnemen van de proef de wet schitterend gekend was. Was het dan uit zenuwachtigheid of uit schrik? Ik denk dat het dit laatste was, nietwaar?

Na deze plechtigheden hielden de aanwezige proosten en leiders een gezellig onderonsje, terwijl de hernieuwers zich haastten om alles in orde te brengen voor het souper. En weldra verschenen de rijk beladen tafels. 't Was om ervan te watertanden, wat we dan ook deden. Onze beer begon reeds duchtig te grollen. Je moet niet vragen hoe we als het ware de spijzen aanvielen, toen door het traditionele 'bikke, bikke, bik – hap, hap, hap' het sein tot de aanval was gegeven. En of we het ons lieten smaken, de koks hadden maar amper de tijd om zelf te eten. Voortdurend moesten ze zorgen dat de borden gevuld bleven. Na het eten werd er een heerlijk sigaretje gerookt. Dan kon de ontspanningsavond beginnen.

De feesttafels met de eerwaardes en de leden.

KSA-fanfare

Hij werd geopend door het onvergetelijke 'dzambolaria', gespeeld op bombardon door J. Van der Moeren. Door dit liedje kwamen al de oude, heerlijke kampgenoegens nogmaals fris in ons geheugen op. Ja, en er gaat ook geen bonte avond voorbij of 'Jantje en de pruimenboom' is op het toneel geweest. Ook ditmaal werd de traditie niet gebroken. Vergeten we ook niet te vermelden het eerste en geslaagde optreden van ons orkest. Als onze jongens zo blijven voortdoen, dan zullen we werkelijk een orkest vormen dat overal gezien en gehoord mag worden. Ook het gelegenheidsliedje werd met veel enthousiasme gezongen en, om nogmaals een passende hulde te brengen aan de familie Plas, die we nooit kunnen en nooit mogen vergeten, bieden we hun deze strofe van het gelegenheidslied aan, samen met onze kerst- en nieuwjaarswensen:

*We trokken weer dit jaar op kamp
naar Achel bij Frans Plas.
Daar voelden we ons immer thuis
alsof 't bij moeder was.
Daar werd de vriendschap hecht en sterk,
eenieder was voldaan.
Ja, ieder kwam weer blijgezind
bij moeders pappot aan.
Nu weer aan 't sparen
en aan 't vergaren
en leve lang Achel en de familie Plas.*

Deze strofe werd met bijzondere geestdrift gezongen. Maar daarna kwam het uur van het afscheid. Nadat E.H. Denijs nog een woordje had gezegd over de kerstronde, nam E.H. Gewestproost het woord. Hij drukte zijn tevredenheid uit over de werkzaamheden van onze bond en vuurde onze jongens aan om goed hun best te blijven doen. Hoe innemend en geestdriftig was zijn woord. Ik ben zeker dat door zijn toespraak de band tussen het gewest en onze bond veel steviger is geworden.

Na het woordje van E.H. Raeymaekers zongen we het afscheidslied, dat echter geen afscheid betekende, want de kerstronde stond voor de deur.»

Op kamp

Het hoogtepunt van de meeste werkjaren was het kamp tijdens de grote vakantie. Zo'n kamp duurde min of meer een week, meestal met ergens in het midden een zondag, waarop ouders en familie dan op bezoek konden komen. Het zoeken van een geschikte kampplaats was een hele onderneming: gewoonlijk al in de paasvakantie gingen proosten en leiders op zoek, per fiets, als het niet al te ver was (Wildert bijvoorbeeld), of met de auto. Maar de auto was, zeker in de jaren vijftig van de vorige eeuw, nog een zeldzaam bezit en dus

moest de leiding er ergens een zien te organiseren. Bij voorkeur ging men op kamp in een school, die in de grote vakantie toch leeg stond, of in een parochiezaal of bij een landbouwer, want toen stonden de koeien in de zomer nog buiten in de wei en dan kon de stal als slaapplek worden gebruikt. Bovendien was er op een boerderij allicht in een schuur of bijgebouw plaats voor activiteiten bij regenweer. Een kamp werd zorgvuldig voorbereid, want er moest een kamphema gevonden worden en ook de activiteiten werden grondig voorbereid: er moest een programma zijn voor de verschillende bannen en voor de gezamenlijke activiteiten en, gezien het grillige Belgische weer, moest er ook altijd in een regenprogramma worden voorzien. Ook voor de inwendige mens moest worden gezorgd en om de kampprijs te drukken werden al zoveel mogelijk voedingswaren vooraf verzameld, bij voorkeur uit eigen tuinen en van giften. Omdat nogal wat winkelwaar vroeger uit grote winkelvoorraden nog in papieren zakken verpakt werd, was niet altijd duidelijk wat er in de zakken zat. Dat kon aanleiding geven tot hilarische vergissingen. Toen de koks bijvoorbeeld tijdens het kamp in Dorinne (1956) de tomatensoep maar niet op smaak kregen, bleven zij er zout aan toevoegen, tot de soep ten slotte een zoetige smaak kreeg en zij eindelijk doorkregen dat zij suiker genomen hadden uit dezelfde soort bruine zakken, waarin ook het zout verpakt was. Er werd van de leden verwacht dat zij een aantal producten meebrachten, evenals zaken als schoon ondergoed e.d. en een bestek, een gamel, een drinkbeker, een zaklamp, een deken en een slaapzak en veldbed of strozak die op het kamp met stro gevuld kon worden.

KSA-ers met gevulde strozak

Bij de kampboerderij

Wat kostte een kamp? Ik vond in mijn documentatie enkele representatieve bedragen: voor het kamp van 1947 in Scherpenheuvel werd 60 Belgische frank (1,48 euro) gevraagd, voor het kamp van 1953 in Achel 120 Belgische frank (2,97 euro) en voor het kamp van 1963 in Wildert 225 Belgische frank (5,60 euro). Van dat geld werd vervoer bekostigd, bijkomend eten gekocht en het verblijf vergoed.

Er diende op kamp ook orde en discipline te heersen. Daarom werd er een zgn. kampwet opgesteld. Ik vond die van 1953 terug en weet uit ervaring dat ook in de latere kampen min of meer dezelfde reglementering gevolgd werd. Eveneens uit ervaring weet ik dat de Spartaanse strengheid van de kampwet in de praktijk wel afgezwakt werd en zeker in de latere jaren van de bond mild geïnterpreteerd werd. Niettemin zouden jongeren van nu het moeilijk gehad hebben met de discipline en de soms spannende psychologische groepsstraffen. Ik meen mij ook te herinneren dat er ooit wel eens iemand bij wijze van straf naar huis gestuurd werd of dat daarmee althans gedreigd werd. Hier volgt de kampwet van 1953:

Art. I Stilzwijgendheid wordt vereist

a) Gedurende de platte rust (zeer streng)

b) 's Morgens bij het opstaan, het wassen, het morgenturnen, gedurende de ochtendformatie en daarna tot na de communiemis.

c)'s Avonds voor het slapengaan in de slaapzaal.

d)Gedurende de formaties en de marsen.

Art.II Wanneer het fluitsignaal 'verzamelen' wordt gegeven, verzamelt men zich op het kamp zelf steeds bij de vlaggenmast, als het niet anders bevolen wordt. Het vendel dat het eerst volledig verzameld is, roept zijn vendelkreet, daarna het tweede, het derde...(vendelprijskamp).

Art.III Er wordt niet gerookt in de slaapzaal en in de bossen (veiligheidsmaatregel).

Art.IV Op het kamp is iedereen in korte broek, maar steeds deftig.

Art.V Iedereen bezit een uniform en houdt het zo goed mogelijk in orde. Het wordt niet aangehouden voor karweitjes en het spel in de bossen. Men moet het echter aanhebben voor parades of boodschappen in het dorp, in de Heilige Mis, op het kampvuur en bij gelegenheid ter plaatse aangeduid. Alsook bij de vlaggenwacht.

Art. VI Gedurende de platte rust kunnen vrijwilligers zich aanbieden om ketels te kuisen. Iedereen zorgt er nochtans voor voldoende rust te nemen.

Art. VII Indien iemand het stilzwijgen moedwillig verbreekt, zijn proost of leiders gemachtigd straffend op te treden door de uniformdas of rode zakdoek af te nemen (vijftien punten minder voor het vendel).

Art. VIII De plaatsen met het woord 'TABOE' mogen niet betreden worden (keuken enz.).

Art. IX Men weze steeds voornaam en vriendelijk tegenover de mensen van het dorp en vooral tegenover de gastvrije familie Plas om geen slechte indruk achter te laten.

Art. X Men brenge nooit moedwillig schade aan.

Art. XI Wanneer men zijn uniform niet aanheeft, is men verplicht een rode zakdoek om de hals te dragen.

De volledige groep

Kampspel: de zwaardendans

We weten dat de bond al in 1942 op kamp ging in Kasterlee, in 1943 in Vorselaar. Van de jaren 1944 en 1945 is mij geen kamp bekend, maar van 1946 weten we meer, dankzij het bewaard gebleven 'kampschrift', waaruit we leren dat het kamp plaatsvond in Westerlo op een boerderij op vijf minuten stappen van de abdij van Tongerlo, van 20 tot 24 augustus, onder de kampleuze 'Wij herbouwen het land!', een best zinvolle leuze zo vlak na de tweede wereldoorlog. De kampleider was M. Vinckx, de kampproost L. Vloemans, de spelleider Alf. Mercelis, econoom en kok waren J. Van Beek en V. Steenackers. Er waren drie vendels: het St.-Paulusvendel met H. Van Loon, R. Debaerdemaker, J. Vermeulen, Alf. Mercelis, J. Keustermans, V. Steenackers, Jan Van Beek, André Denijs en M. Vinckx; het St.-Nicolaüsvendel met L. Cooremans, Frans Boeren, L. Vinckx, J. Heyns, G. Vloemans en R. Verheyen; het Robrechtsvendel met A. Luyts, W. Van Sant, Louis Bols, J. Dickens, F. Caymax en

Jan Bols. Om halfzeven stonden leiders en proosten op, een kwartier later alle leden. Er werden drie Weesgegroeitjes gebeden, men ging turnen in broek en hemd en schoenen, er volgden een morgengebed, een angelus, meditatie en om 7.30 uur trok men per vendel naar de mis in de abdijkerk van Tongerlo. Om 8.20 uur werd de vlag gehesen en pas daarna mocht men het stilzwijgen verbreken voor het ontbijt om 8.30 uur. In de voormiddag waren er korte momenten van vrije tijd, er waren karweien (groenten schoonmaken en snijden, aardappelen schillen...), kampvuurnummertjes werden al voorbereid, er werd gespeeld. Om 13 uur was er middageten, gevolgd door drie kwartier platte rust. Men bezocht de abdij van Tongerlo tot het vieruurtje om 16.30 uur. Er volgde nog een zangstonde en spel. Om 8 uur was er avondeten en om halftien begon er een nachtspel dat duurde tot elf uur. De avond van de voorlaatste dag was er dan het lang voorbereide kampvuur. De vendelprijskamp werd op de eerste volledige kampdag gewonnen door Robrechtsvendel, op de tweede dag door het St.-Paulusvendel, op de derde door het St.-Nicolausvendel, dat ook in het algemeen won, voor het St.-Paulusvendel en het Robrechtsvendel. Uit de nabeschouwingen leren we dat het stilzwijgen 's morgens veel te wensen overgelaten had, dat er van de vijf dagen drie regendagen geweest waren en dat de gidsen er voortaan voor moesten zorgen dat ze hun vendelleden altijd moesten kunnen bezighouden, als er niets anders te doen was.

In 1947 ging de bond op kamp in Scherpenheuvel bij 'kiekenkweker' en poelier Victor Hendrickx-De Vadder in de A. Nihoulstraat in Bekkevoort, van 20 tot 25 augustus 1947, onder het kampmotto: 'Jeugd!...Ten kamp!' Groenten en fruit had men zelf meegebracht, de aardappelen kwamen van de 'kiekenkweker'. Men sliep er in het 'kiekenkot', at er in de boomgaard en de keuken was geïnstalleerd in een tent, waar ook de fietsen stonden waarmee men gekomen was. Voor bosspelen moest men een halfuur stappen naar Bekkevoort, voor pleinspelen trok men 3,5 tot 4 km naar Schoonderbuken en voor het nachtspel werd een weide met brem gebruikt. Kampleider was Matthijs Vinckx, spelleider André Denijs, kok Gaby Vloemans en foerier Jan Van Beek. Er waren drie vendels: het St.-Paulusvendel met Jan Van Beek, Jérôme Vermeulen en M. Vinckx; het Aloysiusvendel met Fr. Van Loon, Em. Kin, Fr. Caymax, Jos Vinckx, R. Gijsen en Jozef Gijsen; het Robrechtsvendel met Jan Heyns, René Verheyen, Laur. Woestenburgs, Dré Luyts, Willy Van Sant, Gaby Vloemans en Laur. Bols. De vendelkarweien bestonden uit: ketels kuisen, kampplaats reinigen, slaapplaats reinigen, patattenjas (aardappelen schillen) (per ban), appeljas en aardappelen uitdoen. Het kampvuur werd op de derde laatste dag gehouden en het nachtspel de voorlaatste. In het kampschrift lees ik voorts dat er dagelijks twaalf broden van 900 gram op het kamp verorberd werden en dat zo'n brood toen 11,40 BEF (0,28 euro) kostte. De vendelprijskamp werd op de eerste volledige dag gewonnen door het Aloysiusvendel, op de tweede door het Robrechtsvendel, op de derde en vierde weer door het Aloysiusvendel, dat ook in het algemeen won. In de nabeschouwingen staat o.a. te lezen dat wie zich opgegeven had, ook moest meegaan en zich niet meer mocht terugtrekken, dat de betekenis van de vlaggenwacht en de vlaggenwachtaflossing beter moest worden aangeleerd, dat elk vendel diende te zorgen voor schotelvod, spons en 'vim' (toen een bekend schuurmiddel) en dat er *'gerief voor velo's te lappen'* moest meegenomen worden.

Of er kampen waren in 1948 tot 1950 vind ik nergens terug. Volgens berichten in latere bondsbladen was de werking van de bond in die dagen nogal achteruitgegaan. In 1951 en 1953 ging het kamp door in Achel bij de familie Plas.

De leiding bij familie Plas te Achel

Frans Plas en echtgenote

Alle kampdeelnemers met de familie Plas.

Foto rechts v.l.n.r.: Jef Dickens, E.H. Denijs, Jos Van Beek, E.H. Jan Segers en Frans Caymax.

4-uurtje met bezoekers

André zijn vendel aan het patatten jassen

Vlaggenwacht

Kampvuurvoorbereiding

Van het kamp in Rahier, in de Provincie Luik, van 18 tot 26 augustus 1954 is het kampschrift wel bewaard. De kampleuze was: 'Broer, kameraad'. Het kamp vond plaats in de parochiezaal van Rahier, eten deed men er 'onder de gaanderij voor de zaal', de keuken was er 'naast het theater' en men sliep er in de zaal. De kampproost was E.H. A. Denijs, kampleider was Jos Van Beek. Hernieuwerhoofdman was Frans Ruts, knapenhoofdman Roger Vaernewijck. Jos Dickens was foerier en Frans Caymax kok. Marinus Willems wist mij te vertellen dat Louis Cooremans, die toen geneeskundestudent was, zorgde voor de EHBO, wat niet belette dat hijzelf geveld werd door diarree en met meester Raaijmakers in de auto naar huis moest worden gebracht. Er waren vijf vendels: Valken, St.-Aloysiusknapen, Brigands, St.-Nicolaus en Klauwaarts. De vendels bestonden respectievelijk uit: (1)Hernieuwers: G. Boeren, L. Dierckx, J. Mercelis, A. Verbeek, K. Dries, V. Cornelissen, J. Van Riel en A. Luyten; (2)Knapen I: A. Ruts, A. Sels, A. Bax, A. Raeymakers, J. Verbeek, J. Van Leuven en M. Willems; (3)Knapen II: A. Van Beurden, J. Van Raak, J. Van Riel, H. Jansen, C. Bax, J. Bax en Jan Dries; (4)Jongknapen I: W. De Bont, R. Leemans, L. Van Gils, J. Verhoeven, J. Ruts, J. Van de Laer, Fr. Cornelissen, J. Leuse en Fr. Verheyen; (5)Jongknapen II: H. Willems, J. Van Gils, K. Kolen, R. Van der Moeren, L. Van Beurden, A. Van der Moeren, Theo Boeren, Hubert Van Gils en Marcel Caers.

Vertrek te Weelde naar Rahier met overstappen stations Herentals en Leuven

Overstap treinstation Luik

Aankomst te Stoumont-station

De leiding: v.l.n.r.: Jos Van Der Moeren, Roger Vaernewijck, E.H. André Denijs, Jos Van Beek, Frans Ruts en Jan Mercelis. Op de rechtse foto: de voorwacht met v.l.n.r. Jos Van Der Moeren, onbekend, Louis Dierckx en Frans Caymax.

De keuken – en karweiploegen aan het werk. Uiterst rechts: dagtocht naar de watervallen van Coö.

Als karweien waren voorzien: hout halen, water halen, hout kappen, aardappelen schillen, ketels kuisen en het terrein in orde houden. Men stond elke dag op om zes uur, om na het wassen, turnen en morgengebed tijdig in de mis te zijn om zeven uur. Bijna dagelijks werd er een trektocht gehouden,

zo bijvoorbeeld op maandag, 23 augustus 1954 naar Fosse-sur-Salm 'met bezichtiging van het museum der *Ardense fauna*'. Het kampvuur werd op woensdagavond, 25 augustus 1954 gehouden. In het kampschrift staan geen nabeschouwingen. Het schrift geeft waarschijnlijk wel de planning weer, maar wat er werkelijk gebeurd is, kan daar nogal van afgeweken zijn. In het bondsblad lees ik dat het weer tijdens dit kamp niet al te best was en van hemzelf weet ik dat de kok, Frans Caymax, door een stom toeval achtergebleven was, toen de rest van de bond terug naar Weelde en Poppel reisde.

Het volgende jaar, in 1955, trokken we naar Eksel. Dat was het eerste kamp dat ikzelf toen als elfjarige jongknaap meemaakte en als mijn geheugen me niet bedriegt, verbleven we daar in een school of een parochiezaal. Er was een grote binnenplaats, waar we verzamelden en marcheerden en speelden en zangstonen hielden. Aan de ene kant van die binnenplaats was een grote zaal waar we op strozakken sliepen en aan de andere kant was een ruimte waar gekookt werd, waar we groenten sneden e.d. en waar we ook aten, als het wegens regen niet kon op de binnenplaats. Ik weet nog dat ons vendel, de Klauwaarts, ondanks onze onverdroten inzet, er maar niet in slaagde als eerste te eindigen, behalve op de vijfde dag: toen wonnen we, waarschijnlijk omdat toen bij een spel ons vendellid Jef Verwimp zijn arm brak. De diepste indruk maakten toen het kampvuur en vooral het ongelooflijk spannende nachtspel op mij.

Eksel 1955

V.l.n.r.: Jan Segers, Jos Van Der Moeren, Jef Verwimp, Roger Vaernewijck, onbekend, mogelijk Van Beurden. Op de rechtse foto v.l.n.r. staande: onbekend, onbekend, André Vermeulen, François Cornelissen; zittend: Frans Van De Heyning en Leo Boeren.

Staande vijfde van links: José Vloemans; zittend v.l.n.r.: Ben Raaymakers, Frans Verheyen en Jansens. Op de tweede foto zien we staande v.l.n.r. Jef Verwimp, Bert De Bont, Frans Van Hees en Antoine Van den Eynde; zittend v.l.n.r.: Willy Segers en Rik Deweerdt. De derde foto is E.H. Jan Segers.

Van het kamp van 1956 is het kampschrift bewaard. Het vond weer plaats in Wallonië, in Dorinne, bij Dinant, van 25 juli tot 2 augustus 1956. De kampleuze luidde: 'Hoog waait de vlag'. Wij verbleven er in de meisjesschool. E.H. Denijs was de kampproost, R. Vaernewijck de kampleider, E.H. Segers de proost van de hernieuwers, Al. Vinckx de hernieuwerhoofdman, A. Van Beurden de knapenhoofdman, J. Mercelis de jongknapenhoofdman en F. Ruts de spelleider. Blijkens artikels in het bondsblad was er nog een derde proost, E.H. Dierckx. Er waren zes vendels: (1)Valken (hernieuwers), (2)Brigands (knapen I), (3)St.-Aloysius (knapen II), (4)St.-Nicolaüs (jongknapen I), (5)Klauwaarts (jongknapen II) en (6)Adelaars (jongknapen III). Bij de Valken hoorden Rog. Van der Moeren, Mar. Willems, Louis Van Loon, L. Van Beurden (P.), J. Van de Laer; bij St.-Aloysius F. Cornelissen, Alfr. Willems, M. Caers, Laur. Verheyen, Leop. Van Gils; bij de Brigands F. Van Hees, F. Verheyen, J. Van Gils, Jos Bax, Hendr. Pijpers; bij St.-Nicolaüs Leo Boeren, Jan Wouters, Jos Huybs, Hugo Weets, A. Van Hees, Mod. Van der Voort, Joz. Schoeters; bij de Klauwaarts H. Deweerdt, M. Van de Laer, Willy Wouters, Georg. Moonen, Willy Van Tigchelt, R. Bruyninckx, A. Schoeters (T.); bij de Adelaars J. Verwimp, Jan Wijnants, F. Huybs, Leo Botermans, F. Van den Heyning, Roby Verdonck. Het was een behoorlijk lang kamp: negen dagen, en ik herinner me ervan dat we lange tochten maakten in terrein dat voor ons bergachtig leek, dat we bij de bosspelen moesten opletten voor ravijnen en giftige adders. Op zondag, 29 juli brachten een aantal ouders een bezoek aan het kamp. De door René Verdonck georganiseerde tocht in een nogal gammele autobus verliep memorabel, maar zonder ongelukken. In 1957 gingen we weer op kamp in Wallonië, nu in Haut-le-Wastia, even ten noorden van Dinant, maar nu aan de linkerkant van de Maas (Dorinne ligt op ongeveer op dezelfde afstand van Dinant, aan de rechterkant van de Maas). Wij betrokken er de parochiezaal, vlak bij een behoorlijk groot plein, waar ook kaatswedstrijden gehouden werden en waar we vergast werden op een kermis en zijn dreunende en repetitieve muziek. Het kampmotto luidde: 'Wij maken de wereld schoon'. In het bondsblad van de grote vakantie 1957 lezen we dat vooral het knapenvendel St.-Aloysius in de prijzen viel. Twee voorvallen worden speciaal vermeld: op een trektocht trapte een knaap een wespenest open en de wespen staken ongenadig toe, zodat bijna iedereen van de volgende groep gestoken werd in armen, benen en oren. Vooral knapenhoofdman Frans Van Hees werd gestoken, op vijf plaatsen. En aan de Maas wist Charel Sneyers met zijn beste Frans van enkele vissers een vislijn, haken en pieren te krijgen, maar net toen hij een geschikte plaats gevonden had, gleed hij uit en belandde in de Maas, waaruit de kampproost en Robert De Bont hem wisten te redden. Op dit kamp werden er ook, lees ik, bij wijze van straf twee uniformdassen afgenomen. Er werd stevig gegeten: 300 kilo aardappelen, 160 broden, 48 kilo margarine, 300 eieren, 180 liter melk, 7 kilo spek, 5 kilo worst, 4 kilo bloedworst, vier rode kolen, drie witte kolen, veertien bussels selder, zes bussels wortelen, vijf bussels prei, twintig kroppen sla, negen kilo boontjes, acht kilo koffie, 50 potten confituur, vier kilo rijst en drie kilo zout...

Van het kamp van 31 juli tot 8 augustus 1958 in Bocholt bij Niske Grobbe kan ik niet uit eigen ervaring spreken, omdat ik na een van mijn eerste optredens als assistent-jongknapenhoofdman na een zangstonde in Weelde-Station in 'het Singeltje' met mijn fiets tegen een auto reed en met een zware hersenschudding en een

schedelbarst twee maanden in het St.-Elisabethziekenhuis lag. In het bondsblad lees ik dat de vendelwedstrijd gewonnen werd door de Arenden, met als knapengids Georges Moonen, voor de Stormvogels (jongknapengids: Jean Debaille), de Ridders (knapengids: Roby Verdonck), de Leeuwen (knapengids: K. Sneyers), de Durvers (jongknapengids: Jef Jansens), de Grenswachters (jongknapengids: Hugo Van Gompel) en de Panters (knapengids: Jan Wijnants). De koks meldden dat sommigen van hen door het vele proeven tot vijf kilo bijgekomen waren en dat zij zoveel werk in de keuken hadden dat zij hun rozenhoedje soms op minder dan vijf minuten moesten afwerken.

In 1959 gingen we op kamp in het zgn. 'Strooien Dorp' van Pater Sels, in Leopoldsburg. We logeerden er op de boerderij van de familie Keustermans en sliepen er in de geitenstal. Pruimen veroorzaakten er een diarree-epidemie en het eten in open lucht werd er danig verstoord door wespen die massaal op de sirooppotten afkwamen. Charel Sneyers moest wegens een zonnslag vervroegd naar huis en enkele hoofdmannen (R. Deweerdt en F. Hendrixx) moesten het kamp even verlaten voor een herexamen algebra. De vendelprijskamp werd afzonderlijk georganiseerd voor knapen en jongknapen en er waren elke dag twee wimpels te winnen: één voor 'vooruit' en één voor volharding. Bij de knapen waren de Para's de eindoverwinnaars voor de Arenden. Bij de jongknapen waren er vier vendels, wier namen geïnspireerd waren door de Far West: (1)Prairiestuivers (Jef Jansens, Luc Verdonck, Rich. Verheyen, Hugo Bax, Gust De Bont en Jos Geenen; (2)Mustangs (H. Van Gompel, Willy Frijters, Willy Bols, Frans Staes, Robert Van Hees en Mich. Verhoeven); (3)Pioniers (Marc Verhaeren, Stanny Ooms, Alois Verheyen, André Havermans, Jan Remeysen en Karly Jacobs); (4)Texasboys (Jean Debaille, Jef Jansens (Sch.), Frans Van den Eynde, Jacky Mertens, André Van Loon en Fr. Van Tigchelt). De Prairiestuivers behaalden de eindoverwinning, voor de Pioniers, de Texasboys en de Mustangs.

In 1960 gingen we op kamp bij een boer in Essen. Ik herinner me van dat kamp dat het overdag zonnig was, maar 's nacht tot 4° C afkoelde, zodat onze schaarse dekens ons nauwelijks voldoende konden verwarmen. De leiders lagen er tussen het hooi, wat nogal wat verstopte neuzen veroorzaakte. In het nachtspel moest de ontvoerde kok, Miel Verwimp, die door 'rovers' gekidnapt was, teruggevonden worden. Zoekers kwamen onzacht in aanraking met prikkel- en schrikdraad en de 'rovers' moesten in een wei op de vlucht voor een onzichtbare, maar hoorbaar woest aanstormende stier. Er was blijkbaar maar één vendel jonghernieuwers en hernieuwers, de Pompiers (met o.a. Fred Willems en Roger Van Loon). Bij de knapen wonnen de Apachen nipt voor de Wachters. Bij de jongknapen was de vendelwedstrijd geïnspireerd door het stripverhaal 'Het geheim van de Zwaardvis' door Edgar P. Jacobs. Bij hen wonnen de Stratosfeerhaaien en de Torpedo's ex aequo voor de Kanonniers.

Op het kamp van 1961 bij een boer in Meer lagen de leiders weer in het hooi, maar nu op een 'schelft', hoog en droog. Dat was nuttig, want tijdens dit kamp regende het duchtig. De 'hudo' (w.c.) bevond er zich in de varkensstal, helemaal achteraan tussen twee varkenskooien. De deur werd er dicht gehouden met een meterslang koord. De vendelprijskamp van de jongknapen was ingekleed als een 'Strijd om Mars': de drie vendels vormden elk een Marsraket en Titan bereikte Mars het eerst, op 400.000 km gevolgd door Atlas en Hermes.

In het volgende jaar, 1962, werd op grootse wijze het twintigjarige bestaan van de bond gevierd en daarom kreeg het kamp in Noorderwijk wat minder aandacht. We verbleven er in de parochiezaal vlak bij de kerk. De leiders sliepen er op de 'uil' van de zaal. Er waren minder deelnemers dan gewoonlijk. Vendelnamen waren: Merels en Dennentop. Tijdens het nachtspel kreeg, naar een mondelinge mededeling van R. Verdonck, Jef Verhaeren een erg onaangename ervaring: bij het brengen van een dringende kleine boodschap raakte hij in de duisternis onwillekeurig een schrikdraad die daarbij zijn naam alle eer aandeed.

In 1963 gingen wij op kamp bij landbouwer Jef Vrints in Wildert. De knapen hielden een trektocht naar het Nederlandse Roosendaal. De vendelwedstrijd van de jongknapen was opgevat als een reis rond de wereld. De wedstrijd werd gewonnen door het vendel Vuurpijl, voor Blauwe Bliksem en Rode Vleugel.

Van het kamp in Mol-Millegem in 1964 bezit ik geen verslag. Ik meen me te herinneren dat het plaatsvond in een school.

◆ Centraal Kaderinstituut ◆
Brevet VAN Monitor

N° S. 1302

Aan de heer Johannes Rik
 geboren te Weelde de 10/14/43
 wonende Kerk straat, n° 207
 te Weelde

werd dit BREVET VAN MONITOR toegekend, na met vrucht te hebben deelgenomen aan de proeven ingericht door :
K.S.A. - Jong - Beaudouin
Jean Oubayen
 de 30/8/58

Voor de Kaderschool
 De Jury : [Handwritten Signature]

Handt. v. Ht. [Handwritten Signature] Zegel van het Instituut

Nagezien en erkend door het
 CENTRAAL KADERINSTITUUT

Voorzitter [Handwritten Signature] Sekretaris [Handwritten Signature]
 Prof. P. De Nayer

Ons laatste kamp, dat van 1965 in Bokrijk, ging bijna niet door. De kampleider moest een monitorsbrevet hebben en daarom werd mij op de valreep nog gevraagd kampleider te zijn. Zo kon het kampschrift, dat bewaard gebleven is, pas op de vertrekdag afgeleverd worden. Wij kregen de volgende dag nog wel een goedkeuring, want het kamp was wel en degelijk voorbereid, maar de gouwleiding schreef toch deze vlamme opmerking in het kampschrift: *"Het is een grove onbeleefdheid de dag van het vertrek uw kampschrift op te sturen. Waag zoiets volgend jaar niet meer of meent u dat een aanvraag voor kampeertoelating (? slecht leesbaar) een grapje is. Allicht verwacht ik een kleine verontschuldiging indien u nog enige beleefdheid heeft."* Het kamp duurde van 4 tot 11 augustus 1965 met als kampleuze 'Tohéma' (**Tot het maximum**). Wij logeerden bij landbouwer L. Smits, die vijf kloeke zonen had en erg graag moppen vertelde, waarvan wij weinig of niets snapten, omdat hij een voor ons schier onbegrijpelijk dialect sprak. Hij had een knecht, die een zo mogelijk nog onbegrijpelijk taalje sprak, wat normaal was, want na enige tijd ontdekten we dat hij een Pool was. Kampleider was dus alsnog Rik Deweerdt, kamproost E.H. Jan Segers. Verder bestond de leiding uit Hugo Bax en Hugo Van Gompel. Frans Cornelissen en Rob. Verdonck waren de koks. Vermoedelijk brouwden deze koks op dit kamp een merkwaardige soort kervelsoep. Rob. Verdonck vertelde me dat zij vertrokken van een recept voor vier personen en daardoor zo'n grote hoeveelheid rijst aan de soep toevoegden, dat alleen kamproost E.H. Jan Segers een min of meer deftig bord soep kreeg, terwijl de overige kamplenden eerder een rijstschotel voorgezet kregen. Er gingen slechts veertien leden mee. Er was een exploratiespel, een dorpsspel, een avondspel, een kampvuur. De karweien werden altijd gezamenlijk uitgevoerd, omdat er zo weinig deelnemers waren. En er waren de gebruikelijke godsdienstige activiteiten. Dit kamp was zowat de laatste belangrijke activiteit van de Weeldse KSA-bond.

Toneel

Van bij het begin organiseerde onze KSA-bond ontspanningsavonden en bonte avonden. In het jubelnummer van het bondsblad 'De drie torens', 9^e jaargang, nr. 25, is er sprake van 'de innig schone vertolking van «Waar de ster bleef stille staan»' (een bekend toneelstuk van Felix Timmermans), maar wanneer, waar en door wie dat stuk opgevoerd werd, lees ik er niet.

In 1952 werd 'Klaproos' opgevoerd, met als acteurs: Jules Van Beek, Thijs Vinckx (die in het stuk moest lispelen) en Marijn Geerts. Blijkens een artikel in 'De 2 Torens' van september 1953 had het stuk veel succes.

Met evenveel succes werd in 1953 het blijspel 'Baas Best en Sint-Antonius' opgevoerd. Het toneelstuk van Emiel Barbaix en Maurits Notte toont de geschiedenis van de herbergier van de 'Witte Katte', die uit geldnood en ertoe aangezet door de duivel geld steelt van zijn schoonbroer. Dankzij ene Broeder Antonius en Sint-Antonius zelf komt alles ten slotte toch nog goed.

Acteurs "Baas Best en Sint-Antonius"

De rolverdeling was als volgt:

Sint-Antonius: Roger Vaernewijck,
Broeder Antonius: Jos Van Beek,
Baas Best: Jos Van der Moeren,
Amelie, zijn vrouw: Godfried Boeren,
Jef, haar broer: René Van Eyndhoven,
Duivel: André Verbeek,
Free, buurman van baas Best: Marcel Goossens.

Van de opbrengst van dit toneelstuk, waarvan de opvoering gepland was op 30 augustus en 6 september 1953, werd de nieuwe vlag betaald.

Opvoering: "De Kidnappers"

Op 29 augustus 1954 werd 'De Kidnappers' opgevoerd en op zondag 14 augustus 1955 voor de eerste maal een drama: 'De Postwagen'. In de grote vakantie van 1956 werd 'Een paard op zolder' opgevoerd, een klucht in drie bedrijven van P. Gerdas en in de grote vakantie 1957 werd een 'eerste toneellustrum' afgerond met de thriller 'Mensen op de Boshoeve'.

Na het toneelloze 1958 werd met een nieuwe groep acteurs het blijspel 'Wij spelen indiaan', van T. Braun en H. Finchnar op 30 augustus 1959 in 'den Boerenbond' opgevoerd. Het was een stuk dat geregisseerd werd door Roger Vaernewijck en waarin ik voor de eerste maal optrad, naast o.a. Robert De Bont. Ik herinner mij ervan dat de zaal afgeladen vol zat, dat wij vooral veel plezier beleefden tijdens de repetities en dat wij allemaal met vreselijke toneeltrack zaten, die pas verdween, toen we achteraf een daverend applaus in ontvangst mochten nemen.

Op 28 augustus 1960 voerden de Heidekrachters 'De geheimzinnige meneer Falkema' van C.J. Staes op. De regie was weer in handen van Roger Vaernewijck. Het betrof een 'Crimineel spel in vijf bedrijven'. De rolverdeling:

Huib Engels, medisch student: Karel Sneyers,
Leo Vissers, letterkundige: Jef Verhaeren,
Staf Volders, advocaat: Frans Van Hees,
Rudolf Brackman, handelaar: Hugo Van Gompel,
Georges de la Haye, landjonker: Robert De Bont,
Fred Stoffels, tenniskampioen: François Cornelissen,
Wim Weyman, de vermoorde ingenieur: ?
Zwarte Kees: Rik Deweerdt.

Van de opvoering herinner ik mij vooral dat op de meest ongepaste momenten zekeringen sprongen, zodat de in Weelde destijds wereldberoemde elektriciën Rie Jansen moest worden te hulp geroepen. Even onvergetelijk was de beginscène na de pauze, toen de speler die onder schot moest gehouden worden bij het openen van het doek, niet aanwezig bleek te zijn. Van achter de zijschermen werd hard gefluisterd dat hij nog in 't café aan de overkant zat en dat wij het moesten zien te redden, tot men hem geroepen had.

Het laatste toneelstuk werd opgevoerd op 29 december 1963: 'Dodencel 53' van James Timber, in de regie van Jef Verhaeren, die ook de hoofdrol speelde. De andere acteurs waren: François Cornelissen, Hugo Van Gompel, Jack Van Gils, Hugo Bax, Willy Cornelissen, Jef Verwimp, Rob Verdonck en Rik Deweerdt. In 'De Heidekrachter' van de kerstvakantie van 1963-1964 schreef Guy Peeters als besluit van zijn bespreking: 'Men kan niet anders dan KSA-Heidekrachten proficiat wensen met wat zij hebben voortgebracht. Het is hun plicht verder te werken

op de weg die zij opgegaan zijn. De ganse vertolking is een voorbeeld voor de andere jeugdbewegingen.' Het is, helaas misschien, hun laatste voorbeeld geworden.

(Bronnen worden vermeld aan het einde van Deel 2; publicatie in tijdschrift nr. 80.)

Het derde half jaar van “Den Grooten Oorlog”

Door: Luc Andries

Eerste verjaardag van de Eerste Wereldoorlog!

Augustus 1915, de vierde augustus 1914 zijn de Duitsers ons land binnengedrongen. Dit is een trieste eerste verjaardag van de allereerste wereldoorlog. Er valt niets te vieren!

Integendeel.

Voor de Duitsers is alles vastgelopen op verschillende fronten en zij voelen ook tekorten. Dit kunnen ze nog opvangen door allerlei opeisingen en pesterijen.

In augustus begint men bij de koperslagers het koper aan te slagen. Dat koper is een onontbeerlijk product om kogels en bommen mee te maken.

De Belgische fabrieken moeten tekst en uitleg geven bij hun winstcijfers en arbeidersaantallen. Het was namelijk zo dat de Duitsers Belgische arbeiders naar Duitsland afvoerden als de boekhoudkundige gegevens van het fabriek niet florissant waren. Onze Belgische mannen werden verplicht tewerk gesteld in de Duitse oorlogsindustrie. Daarom deden veel bedrijven aan creatieve boekhouding of anders gezegd ze “knoeiden” met hun winstcijfers om hun werknemers en gezinnen te beschermen.

Wielrijders of fietsers moeten vanaf deze maand een bijzonder paspoort hebben om met de fiets te kunnen reizen. Na afloop van hun geplande reis of een vooraf vastgelegde termijn moest deze pas terugbezorgd worden op het pasbureau. Men kreeg wel geen attest of bewijs van teruggave, hetgeen willekeurige acties van de bezetter mogelijk maakte.

Andere producten zoals wijnen en alcoholische dranken worden verder opgesnord en opgeëist.

Voedingsprijzen stijgen verder en boter kost ondertussen reeds 4.40 fr/kg.

De onderdrukker stelt een vaste prijs in voor aardappelen namelijk 0.10 fr/kg. Voor deze prijs willen onze producenten niet verkopen. Daarom brengen de marktkramers alleen maar groenten mee. Als reactie eisen de Duitsers dat men ook aardappelen op de markt moet brengen anders mag men niets verkopen op de groentemarkt.

Zeppelin boven Brussel

8 september 1915 vliegt er voor het eerst over de Kempen van Noord naar Zuid een Duitse Zeppelin. Dit gigantische luchtschip had al enkele succesvolle luchtbombardementen uitgevoerd zoals bij de aanval op Antwerpen in de herfst van 1914. De mensen hoorden een geluid in de lucht dat ze niet kenden en het toestel boezemde heel wat angst in bij onze Kempische bevolking.

10 september 1915: alle reispassen naar Nederland worden geweigerd. Verder wordt er bepaald, nu het jachtseizoen voor de deur staat, dat alleen de Duitse officieren mogen jagen.

6 november 1915: Eenzelvigheidsbewijs van Maria Hendrickx, Dijk 89 te Poppel.

Onze Belgische mannen geboren tussen 1892 en 1897 moeten zich vanaf nu maandelijks melden op het Duits controlebureau. Deze maatregel had een dubbel doel: ten eerste voorkomen dat men naar Nederland vluchtte om via Engeland en Frankrijk aan het front te geraken en ten tweede om een overzicht te houden welke Belgen men kon arresteren om te gaan werken in Duitsland.

Het najaar is droog, warm overdag en 's nachts vriest het soms.

Gezien deze ideale weersomstandigheden om aan te vallen voor het winter wordt, beginnen de Fransen op 22-25 september 1915 een groot offensief in de Franse Champagnestreek. Verder zijn de Britten en de Fransen ook tegenaanvallen gestart op de lijn van Arras naar La Bassée/Loos. De Britten gebruikten op 29 september te Loos (F) voor het eerst gas als aanvalswapen.

Canadees memoriaal en het effect van bombardementen
en loopgraven ongeveer 100 jaar later op het landschap te Vimy.

Generaal Joffre

Landkaartje streek van Lens-Vimy

Joffre, de grote Franse maarschalk, had een simpel plannetje bedacht. Hij wou na vier dagen apocalyptische bombardementen uit de loopgraven komen en met zijn cavalerie doorstoten naar het 80 kilometer verder gelegen Bergen (Mons) in België. Men trachtte hierbij de belangrijke heuvel van Vimy te heroveren. Helaas en zoals meer gebeurde met zulke ingrepen wordt na één week in de Champagnestreek de attaque gestopt. Op 11 oktober wordt de strijd om de heuveltop bij Vimy ook opgegeven. Als je daar ooit in de buurt komt, stop er dan even en bezoek het Canadese monument en de omgeving. U zal er een van de zovele sites van de Eerste Wereldoorlog vinden die u met verstomming slaan. Eens te meer zijn er hier met een zinloos bruto geweld mensonterende feiten gebeurd, waarbij duizenden jonge jongens het leven hebben verloren. Verder vindt u hier vlakbij in Nôtre-Dame de Lorette een van de grote Frans militaire begraafplaatsen.

Notre-Dame de Lorette, begraafplaats met kapel en 52 meter hoge lichttoren.
Bovenop de toren staat een draailicht dat 's nachts 5 omwentelingen per minuut maakt.
Binnen in de toren is er een rouwcrypte met 32 kisten.

Slagvelden in Noord-Frankrijk (Artesië)   Militaire begraafplaatsen

Bij ons begint men op 25 september namenlijsten aan te leggen van mannen geboren tussen 1885 en 1891. Zij moeten zich ook voortaan maandelijks melden.

De oogst is dit jaar fantastisch door de goede lente en zomer met een geweldig najaar. De fruitopbrengst is overweldigend en vormt een goede aanvulling bij de reeds enige tijd heersende tekorten.

In oktober worden de Turnhoutse papierfabrieken (Brepols, Van Genechten en anderen) die leven van de uitvoer naar Nederland gedwarsboomd.

Het wordt november en de winter is stillekes in aantocht. De dagen korten. Om vijf uur onze tijd is het donker en als je leeft volgens het Duitse uur dan is het om vier uur al flink aan het schemeren. Verlichting gebeurt met lampolie, kaarsen en carbuur. Deze drie verlichtingsbronnen zijn schaars en peperduur geworden. In vele gezinnen gaat men dan maar al om 19.00 uur naar bed. De gevolgen laten zich evenwel negen maanden later wel raden.

De mensen proberen zoveel mogelijk aan Belgische postzegels te komen. Deze Belgische zegels kan men, behalve achter de Belgische frontzone, ook kopen in het vrije postkantoor van Baarle-Hertog dat zich eveneens in onbezet België bevindt. Vervolgens worden ze naar Ravels en verder gesmokkeld. (Op het frontblad van dit tijdschrift ziet u een postzegel met poststempel september 1914. Niettegenstaande de Duitsers in augustus België zijn binnengevallen, kan men concluderen dat Ravels toen nog niet bezet was gezien de Belgische postzegel en afstempeling).

De Duitsers hun reserves zijn weeral aan het slinken en met het vooruitzicht op een strenge winter beginnen ze een nieuwe reeks opeisingen bij de boeren.

20 november 1915 wordt E.H. Ploegmans, pastoor te Poppel, van zijn bed gelicht om zes uur 's morgens. De bij hem ingekwartierde 19 jaar oude officier Petersen is de aanstoker van deze pesterij. De pastoor moest wel zijn pas afgeven om op minder dan 500 meter van de grens te mogen komen en voor een berechting 's nachts moet hij voortaan de militairen contacteren alvorens op pad te gaan.

Op 25 november wordt Cornelius Beyens gevangen tot 28 december 1917. Op dezelfde datum neemt men Frans Printemps in hechtenis tot 22 december 1917. Frans zal ten gevolge van de ontberingen geleden tijdens de deportatie vroegtijdig overlijden te Ravels op 3 mei 1928

In de maand december passeren er 4000 broden van Nederland naar Turnhout via onze gemeente. De gesmokkelde "petrool" kost tegenwoordig 2.00 fr/liter. De mensen gaan op een alternatieve manier verlichten met kaarsen of carbuur. De kaarsen worden zeldzaam en duur. Verlichting is peperduur en men gaat vroeg te bed meestal rond 19.00 uur, de gevolgen laten zich negen maanden later wel raden. In de gehuchten is de situatie nog schrijnender.

25 december vieren de Duitsers voor de tweede maal Kerstmis bij ons. Het is al heel wat minder uitbundig als een jaar geleden en er staan alleen nog kerstboompjes bij de Duitse burelen en de bezette huizen. De aanslepende oorlog tart ook het Duitse gemoed.

De Dodendraad (coll. Artis Historia)

Op 28 december maakt de Dodendraad nabij Weelde-Station een slachtoffer. Het is Armand Selos geboren te Bonsières (F) op 9 september 1895.

Nieuwjaar 1916 passeert in tegenstelling met vorig jaar rustig.

In januari vaardigen de Duitsers een nieuw plakkaat uit. Voortaan moet men, als men naar Nederland wil reizen, minstens veertien dag vooraf een aanvraag indienen bij het Duits bestuur in Brussel. De procedure behelst 10 à 14 dagen en als men toestemming krijgt, kan men te voet, te paard of met de koets naar het station te Weelde-Station afreizen. Op het paspoort, geldig voor drie dagen, dat men bekomen heeft moet duidelijk vermeld staan hoe men de reis naar Weelde-Station aflegt. Met de fiets is het evenwel ten strengste verboden. Als je meer dan 25 fr meeneemt dient dit ook op het paspoort vermeld te worden. Neem vooral geen goud of zilver mede omdat de Duitsers deze edele metalen afnemen en “ruilen” voor minderwaardige Duitse betaalmiddelen. Als men dan toekomt in het station van Weelde wordt men eerst aan de Duitse kant van de grens (lees Belgische zijde) naakt gefouilleerd en streng gecontroleerd om te voorkomen dat je eender wat zou smokkelen. Daarna kan men binnen het station de grens passeren en doen de Nederlanders hetzelfde want zij willen kost wat kost hun goede wil tonen aan de Duitsers om de neutraliteit van Nederland te beschermen.

Grensstation te Weelde (coll. Han Van Lith) bemerk de ketting over het perron als grensmarkering, de foto is gemaakt vanuit Nederland

Stationsgebouw te Weelde tijdens de bezetting 1914-1915.

Bemerkt de "Dodendraad" en de Duitse vlag op het dak.

Men staat hier aan de kant van Zondereigen en kijkt naar Nederland.

Daarna pas kan men aan het Nederlandse stationsloket een treinkaartje kopen. In het stationsgebouw, zowel in België als in Nederland, is het zeer aan te raden om op te letten voor onbezonnen uitspraken. Wanneer men met zijn opdracht of taak klaar is in de Nederlandse gemeente waar men naartoe is gereisd voor zijn werk is het verplicht zich aan te melden bij het Nederlands Militair Bestuur en koopt men er een bijzonder paspoort voor de terugreis. Zonder dit document kom je België niet terug in! Indien men meer dan drie dagen nodig heeft om zijn werk af te maken in Nederland moet men zich na de derde dag melden bij de Duitse consul in de dichtstbijzijnde Nederlandse gemeente. De consul tekent dan elke dag dat je langer in Nederland verblijft af. Bij terugreis wacht u dezelfde procedure van streng bagageonderzoek en naakte fouillering.

Even terzijde: op 27 januari verjaart zijn Keizerlijke Hoogheid Wilhelm II.

In bezet België wordt dit door de Duitse soldaten op sommige plaatsen met veel vlagvertoon en feestelijkheden gevierd.

Groepje Duitse soldaten bij de fotograaf (veldtocht 1914-1915).

Keizer Wilhelm II

In januari 1916 wordt de 65-jarige Poppelse boer Cornelius Mateusen gearresteerd omdat hij protesteert tegen de verwijdering van twee notenbomen op zijn erf. De Duitsers gebruiken het notenhout om geweerkolven te maken. Corneel wordt te Antwerpen veroordeeld tot 3 maanden gevangenisstraf. Wegens zijn gevorderde leeftijd wordt hij één maand vervroegd vrijgelaten.

We onthouden van dit halfjaar dat er geen Ravelse jongens zijn gesneuveld aan het front.

Tot zover het derde halfjaar van WO I. In het tijdschrift 81 van september 2016 vervolgen we met de periode februari tot en met juli 1916.

Bronvermelding:

Pastors berichten over de Eerste Wereldoorlog---Studium Generale

De Duitsers te Turnhout door Eugene Waterssschoot---Studium Generale

Foto's tenzij anders vermeld: collectie HeE Nicolaus Poppelius, Luc Andries

Voorbije Activiteit

Op donderdag 21 januari jl. hielden we onze jaarlijkse nieuwjaarsreceptie met lezing.

Dit jaar togen we naar het Woonzorgcentrum O. L. Vrouw van de Kempen, waar we gastvrij ontvangen werden. Bewoners toosten samen met leden van onze kring op een goed en gezond nieuwjaar !!!

Hierna kreeg dokter Jef Havermans het woord welke ons voerde naar het Kongo van weleer.

Zijn verhaal begon met zijn eerste kennismaking met Belgisch Kongo. Onze spreker wist de aanwezigen deelgenoot te maken van zijn ervaringen. Het liet niemand onberoerd!

Heemkundequiz

Waar is deze foto in onze gemeente genomen? (uw antwoord moet bestaan uit straatnaam en deelgemeente)

Wie is de man die met zijn rug naar ons gekeerd staat?

Wanneer is de foto genomen? (exacte datum dag-maand-jaar)

Schiftingsvraag: hoeveel juiste antwoorden zullen we ontvangen

U kan antwoorden tot en met 31 mei 2016.

De winnaar wordt door ons gecontacteerd in de loop van de zomer.

U kan antwoorden per e mail aan: voorzitter@nicolaus-poppelius.be
of een briefje aan onze vereniging met adres: Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel.

Veel succes !!!

**Heemkunde- en Erfgoedvereniging
Nicolaus Poppelius
vzw**

BESTUUR:

Voorzitter:	Luc Andries, Pastoor Coolsstraat 15, 2382 Ravels	0474 97 17 27
Secretaris:	Rina van der Vloet, Mierdsedijk 70, 2382 Ravels	014 655588
Penningmeester:	Ries van der Linden, Tilburgseweg 75, 2382 Ravels	014 478066
Leden:	Ad Rens, Klein Goorbeek 2, 2382 Ravels	014 659958
	Andre Van Gils, Steenweg op Weelde 118, 2382 Ravels	014 656893
	Bas Van Haeren, Deenackers 1, 2381 Ravels	014 699126
	Mieke Van Hauteghem, Schatrijt 2, 2382 Ravels	014 687332
	Magda Vloemans, Turnhoutseweg 2, 2381 Ravels	014 655156
	Marinus Willems, Weeldestraat 154, 2381 Ravels	014 655728
	Cis Vissers, Lindenlaan 8, 2382 Ravels	014 656750

REDACTIEADRES:

Bas Van Haeren, Deenackers 1, 2381 Weelde, 014 699126

bas.van.haeren@skynet.be

Voor informatie in verband met de inhoud van dit tijdschrift,
de vormgeving of verschenen teksten kunt u steeds terecht op het redactieadres.

Wenst u een tekst of een idee voor publicatie aan te bieden, dan kunt u dit ook doen via een bestuurslid.
(Iedere auteur is verantwoordelijk voor de ingestuurde werken.)

CONTACTGEGEVENS:

Adres: Heemkunde- en Erfgoedvereniging Nicolaus Poppelius vzw, Dorp 64, 2382 Ravels-Poppel

Bankrelatie:

Rekeningnummer: 733-3522204-67

IBAN: BE93 7333 5222 0467

BIC code: KREDBEBB

Museum: Heemkundemuseum "Het Kaske", Dorp 64 te 2382 Poppel,
is open elke tweede zondag van de maand van 14u. tot 17 uur.

In december, januari en februari is het museum gesloten.

Wel zijn er in deze wintermaanden bezoeken mogelijk op afspraak.

Groepsbezoeken kunnen aangevraagd worden via het reserveringsformulier
dat u kunt vinden op onze website.

Aanvragen kunnen natuurlijk ook gedaan worden per brief (zie hierboven voor het adres).

Archief- en Documentatiecentrum: Bredaseweg 46, 2381 Weelde-Station

Te bezoeken na afspraak: voorzitter@nicolaus-poppelius.be

Website: <http://nicolaus-poppelius.be>

Facebook: www.facebook.com/NicolausPoppelius

